

Avelsstrategi för Karelsk Björnhund 2010-2015

Historisk bakgrund och utveckling.

Ursprung.

Dagens Karelska Björnhund har sina rötter i Laatokka i Karelen, Aunus och Viena där man använde hunden vid jakt av all slags vilt.

Fastän den i Karelen svarta hunden länge har varit känd, så kommer dess rötter från annat håll. Äldre skrifter angående hundar, både i öst och väst, pekar i detta fall mot de finsk - ugriska stammarnas (komer och syrjääni) hundar.

Rasens spridning är starkt förknippad med de finsk - ugriska folkens vandring.

Man vet att de kom som jägarfolk från söder till västra sidan av Uralbergen och floderna där senast på 900-talet

Enligt hörsägen har Kommer boende vid Vienafloden haft affärsförbindelser med karelare sedan 1100-talet. Om så är fallet så är det troligt att även deras hundar har haft möjlighet att sprida sig västerut. Den långa gränsen som går genom skogslandskapet, har inte varit något hinder för rasens spridning till Finland.

Rashunden.

Finska kennelklubben tog sig genast an arbetet med att bevara och utveckla den karelska spetshunden.

Den Karelska Björnhundens första framträdande skedde vid Finska kennelklubbens första utställning 2 - 3 Maj 1936. Vid utställningen i Sortavala 16 Augusti 1936 deltog även björnhundar. En milstolpe i den Karelska björnhundens historia var utställningen i Sortavala den 29 Maj 1938. Förutom Musti (rasens största stamfader) deltog hundar från Olof Z. Berg och Antti Herrala. Där hittade man en vacker och duktig älg- och björn-skällare, Antti Herralas ägda Jepes son Töpö, som till utseende gott och väl skulle kunna stå som modell till dagens hundar. Starten hade gått bra och allt såg ljusst ut.

Vinterkriget 1939 förstörde nästan hela stammen, eftersom största delen av hundarna fanns på det Karelska näset. Som tur var så fanns det i västra delarna av landet en liten stam som kunde bevaras. I det efterföljande fortsättningskriget återtogs det man förlorat under vinterkriget.

Från krigsområdet hämtade man betydande material till hundstammen. Från andra sidan gränsen tog man totalt 60 hundar, av vilka 43 har deltagit i uppbyggnaden av rasen.

Störst betydelse av alla har hanarna Selki, Tuusik och Mokki samt tiken Saida haft.

Den finska stammens andel i rasen är c:a 1/3 och den från östra Karelen hämtade 2/3.

Rasen fick sitt namn Karelsk Björnhund 1936, man ville poängtera rasens bruksegenskap.

Finska kennelklubben tillsatte 1939 en arbetsgrupp som skulle ta fram rasens egenskaper.

På grundval av sina iakttagelser av stamhundarna presenterade professor Antti Tanttu, 1943 en rasbeskrivning.

Med den som grund godkände man första rasstandardens 14 december 1945 och namnet fastställdes till Karjalan karhukoira.

Det slutgiltiga beslutet om rasens registrering togs vid kennelklubbens årsmöte 12 maj 1946.

Användningsområde.

Den Karelska Björnhunden är i första hand tänkt att användas vid jakt på storvilt.

De vanligaste användningsområdena är jakt på älg samt björn och i viss mån vid jakt på vildsvin, lo samt grävling. Vissa individer fungerar även vid jakt på småvilt som mård och fågel.

Rasen rekommenderas inte som ren sällskapshund den måste få utlopp för sin naturliga drift att jaga. Förutom att jaga och delta vid viltspårprov, jaktprov på älg och björn kan man tävla i drag, lydnad och agility. För närvarande är antalet startade hundar lågt vid dessa tävlingar.

Sedan slutet på 1970-talet har den organiserade avelsrådgivningen i första hand riktat in sig på att förbättra de jaktliga egenskaperna. Den Karelska Björnhundens adelsmärken är dess skarpa sinnen och då framförallt luktsinnet. Det utmärkta söket, hundens orienteringsförmåga, samarbetet med jägaren, som dock inte får bero på svag jaktlust. Det utmärkta luktsinnet, hundens lätta rörelser, det snabba och vida söket och den stora jaktlusten gör att den passar för jakt i hela landet. Den Karelska Björnhunden fungerar i alla miljöer, den är inte rädd för varken dåligt väder eller svåra markförhållanden, vattendrag eller snö hindrar inte dess effektiva jakt.

Den Karelska Björnhunden har en bra älg behandling, de flesta älgarna blir kvar på upptagsplatsen. Det hörbara och i bästa fall berättande skallet kan höras flera kilometer bort.

Nådda mål och nuläget.

Genetisk variation.

Den Karelska Björnhunden är en ung ras och dess ursprung grundar sig på ett fåtal individer.

För att förhindra en utarmning av genbasen i Finland har man där i avelsarbetet försökt undvika matadoravel, samt hålla inavelsgraden under 10 % räknad på 7 generationer.

Man har även bestämt att ingen hund skall ha mer avkomma än max 4 % av stammen under en 5 års period. (Ex. 800 valpar/år * 5 = 4000st. 4%=160 st.) Önskemålet är dock att man stannar under 100 valpar per täckhund.

Några matadorer förekommer trots detta. Beträffande rasens genomsnittliga inavelsgrad i Finland så har den gått ned under de senaste åren.

Genomsnittlig Inavelsgrad på de i Finland födda hundarna räknad på **7 generationer** är.
1990 - 12,54% 2000 - 7,25% 2005 -6,2% 2006-5,9% 2007 -5,0% 2008-5,0%

Registreringar i Finland.

2004:931 st. 2005:874 st. 2006:663 st. 2007:841 st. 2008:719 st.

Den genomsnittliga inavelsgraden i den Svenska populationen är inget problem för närvarande. Men man kan börja se att det blir svårare och svårare att hitta kombinationer med låg inavelsgrad, så man bör dock vara uppmärksam på utvecklingen. Fokus bör läggas på vilka individer som används i aveln, deras bakgrund, samt hur mycket de används i aveln.

Genom att använda alla lämpliga individer samt undvika att upprepa en parning så förbättras Urvalsmöjligheterna i framtiden.

Avelsdjur utvärderas efter 3 kullar, om det ser bra ut beträffande hälsa, jakt och exteriör, kan man fortsätta. Ingen individ bör dock ha mer än 5 kullar.

Genomsnittlig Inavelsgrad på de i Sverige födda hundarna räknad på 5 generationer är.

2000 - 2,56 % 2004 -1 % 2005 - 1,9 % 2006 - 1,6 % 2007 - 1,9 % 2008 - 1,6 %

Målet för den tidigare rasavelsstrategin var att ligga under 2,0 % vilket vi har gjort.

Registreringar i Sverige.

2003:122 st. 2004:98 st. 2005:115 st. 2006:145 st. 2007:113 st. 2008:105 st. 2009:128 st.

Målet för avelstrategin var att ligga på 120 valpar, detta har vi nått fram till sett över några år.

2.2 Hälsa.

Inom rasen förekommer HD, PRA, Katarakt, PHTVL/PHPV samt några fall av EP.

Hälsoprogram för HD samt ögonsjukdomar finns i Finland. Tidigare kunde man ta en kull utan att ha gjort hälsokontroll av avelsdjuret, detta är inte möjligt idag. Idag skall alla hundar i avel vara HD kontrollerade och ögonlysta. Ögonlysningen får inte vara äldre än 36 mån. En hund med HD-status C kan användas i begränsad omfattning i aveln, hundar med sämre status har avelsförbud.

Andelen hundar med HD grad C eller sämre är c:a 38% vilket man ser alvarligt på.

Som ett led i arbete med att sänka andelen HD belastade individer finns ett HD index framräknat på den finska stammen.

Beträffande ögonen så sker nu kontroll var 36 månad på de hundar som är i avel. Detta är bättre än tidigare då man endast ögonlyste en gång i livet, men ändå riskerar man att missa flera sjuka hundar. Arbete pågår med att skärpa dessa regler och bland annat kräva ögonkontroll oftare.

Under de senaste åren har ett par nya fall av PRA dykt upp. Det som är oroande att dessa kommer från hundar samt släkten som använts mycket i aveln på grund av sin goda nedärvning av jakt. Man känner till ytterligare fall av hundar som blivit blinda, men man har inget utlåtande från Veterinär, eftersom dessa aldrig undersökts.

När det gäller antalet kontrollerade hundar strävar man efter att kraftigt öka detta. Ögonlysningar registreras centralt men, inget krav finns för att få registrera avkomma. Detta vore önskvärt.

HD - statistik i Finland födda år 2002-2007

A - 21% B - 41% C - 29% D - 9 % E - 0

I Sverige finns hälsoprogram för HD.

Efter införandet av avläsning enligt FCI standard steg andelen hundar med HD. I början av 2000-talet låg vi över 40% men 2003 började det sjunka och idag ligger vi på drygt 20%. Endast hundar med HD status A eller B rekommenderas i aveln. Avelsdjurens bakgrund samt status för kullsyskon måste tas i beaktande.

Det går att från statistiken urskilja individer som är överrepresenterade vad beträffar nedärvning av HD. Det är angeläget att öka andelen undersökta hundar samt att i aveln vara ytterst försiktig innan man har underlag beträffande individens nedärvning.

HD - statistik på hundar i Sverige födda år 2003-2009.

Födda/år	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
A-höft	32%	41%	38%	44%	23%	19%	46%
B-	42%	43%	38%	29%	31%	56%	27%
C-	17%	12%	24%	20%	27%	15%	27%
D-	10%	5%		7%	19%	11%	

Vad det gäller ögon så har det mellan åren 2004-2010 blivit 168 hundar kollade i Sverige. Ett fall av katarakt och två fall av PRA har konstaterats.

Målet för HD var att nå 20% HD fel. Detta har vi inte riktigt nått fram till. Orsaken till detta kan vara flera, få kollade, statistiskt osäkert och att vissa individer nedärvt dåligt.

Funktion.

Tidigare har vi haft en alltför stor andel av de hundar som föds som aldrig startade på jaktprov, fastän de fungerade som jakthundar. Idag har detta förbättrats och vi har en ökande skara meriterade hundar. Önskvärt vore att ännu fler startar på jaktprov. Därför måste rasklubben regelbundet uppmuntra, och informera om jaktprov.

För att kunna mäta utvecklingen av rasens jaktegenskaper används idag officiella jaktprov på Älg, som instrument. På senare tid även på vildsvin. För att kunna delta vid dessa prov måste hunden ha ett pris från officiell utställning.

I Finland anordnas öppenklass samt elitklass prov, för att kunna starta på ett elitprov krävs ett 1:a pris från öppenklass. Utöver detta anordnas Mästerskapstävlingar för hanar samt tikar, dessutom har man en egen tävling för hundar under 3 år. Målsättningen är att främja tidig jakt samt lyfta fram dessa unga individer, som tänkbara avelsdjur. För att främja och utveckla rovdjursskärpan inom rasen, kan man starta på ett speciellt björnprov.

I Sverige anordnas jaktprov på älg och vildsvin genom SÄK. För närvarande finns inget björnprov på naturbjörn i Sverige, endast ett mentaltest på levande björn som sker i Orsa björnpark och Junsele djurpark.

Antalet starter vid jaktprov i förhållande till registreringsantalet har ökat i Finland det samma gäller för Sverige. Ytterligare ökning av antalet startade individer är önskvärt.

Bland de startade hundarna kan man se en tydlig trend av att debutåldern sjunkit samt antalet pristagare ökar.

Statistik Finland Öppenklass.

År	2003	2004	2005	2006	2007
Antal	345	379	363	389	400
Pris %	69	55	61	55	55 (i nollor ingår även älgdom mark)

Statistik Sverige.

År	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antal	58	61	55	75	81	96
Pris %	56	53	55	55	66	66

Målet för jaktproven var att öka till 25 starter per år, detta har vi långt överskridit. Vi känner oss mycket glada och nöjda med detta resultat.

Exteriör.

Den Karelska Björnhunden samt andra spetshundar har det gemensamt att de är kvadratiska eller aningen rektangulära, svansen bärs på ryggen och stående öron.

Till typen är den Karelska Björnhunden: medelstor, med kraftig benstomme, stark och uthållig, den får inte ge intryck av att vara tung, aningen längre än hög, pälsen skall ha grova täckhår med tät och mjuk underull, rörelserna skall vara lätta, vägvinnande som lätt övergår i galopp.

Idealhöjd för hanar är 57 cm(54-60), idealvikten är 25 - 28 kg och idealhöjden för tikar 52 cm(49-55), idealvikten 17 - 20 kg. Färgen är alltid svart och vit, idealfördelningen svart/vit är 7/3 och 8/2.

Med tanke på att rasen är ung så har man nått långt. Mycket arbete återstår dock med att förbättra standarden. Man kan fortfarande då och då få genomslag av oönskade färger som kommer från stamhundarna. Vad beträffar typ kan man se en viss förändring.

De för rasen typiska dragen med huvudformen som en trubbig avhuggen kon, pälsens arktiska

drag och benens längdförhållanden håller på att försvinna.

Målen för exteriören är lite svåra att mäta, men ser man till antalet cert på utställning och antalet Bis vinnare så kan man se en ökning av det.

Mentalitet.

Den Karelska Björnhunden är som bäst mycket självsäker, den ger intryck av att utmana naturkrafterna. Trots den vackra exteriören så passar den inte för vem som helst. Utöver allt annat så är den Karelska Björnhunden en jakthund. De som har för avsikt att skaffa sig en Karelsk Björnhund måste förstå att rasen är avlad för att självständigt jaga storvilt, framförallt älg och björn, samt vildsvin. Man bör även förstå vad som krävs av en hund för att kunna arbeta under dessa förhållanden.

Detta betyder att den självsäkra Karelska Björnhunden kan markera sin status mot andra hundar, (detta omnämns även i rasstandard), hanhundar kan vara aggressiva mot andra hanar. Detta får inte förväxlas med aggressivitet som veka hundar kan uppvisa.

Av denna orsak är det viktigt att man ger valpen en god social träning.

Den aggressivitet mot människor som tidigare fanns är till största delen bortavlut. I övrigt så är den Karelska Björnhunden balanserad, tycker om människor, ibland aningen inbunden, framförallt som vuxen. I skogen är den dock okuvlig, mycket modig, uthållig och tålig jakthund.

Tidsplan

Avelsstrategin gäller för perioden 2010 - 2015. Eventuellt kan det uppstå behov av att justera rekommendationerna, på grund av ändrat hälsoläge inom rasen.

Slutsatser, målinriktning och prioriteringar.

Avelsmål.

Genetisk variation.

Målet är att Inavelsgraden för enskilda kombinationer under 2,5% med ett tak på 3,0% räknat på 5 generationer.

För Sverige erhålla en genomsnittlig inavelsgrad av högst 2 % inom perioden räknad på 5-generationer, och hålla antalet födda valpar runt 120-140st/år.

För att säkra den genetiska variationen måste rasens genomsnittliga inavelsgrad hållas låg, samt antalet lämpliga obesläktade avelsdjur öka. Även om inavelsgraden är en viktig faktor krävs att man är uppmärksam på vad som orsakar den specifika inavelsgraden. Avelsdjur från Norge, Finland och Sverige skall användas, genom detta får vi en viss utökning av den genetiska variationen.

Överanvändning av vissa individer i aveln måste stävjas.

Inga parningar bör göras om, utan nya lämpliga kombinationer skall sökas. Att hålla inavelsgraden låg kan uppnås genom information och påverkan från centralhåll. Genom att se hela den Nordiska populationen som en grupp ökar valmöjligheten.

Hälsa.

Målet är att inom kommande 5-årsperiod öka andelen undersökta hundar, sänka andelen HD belastade individer i Sverige till under 20 % samt att införa obligatorisk ögonlysning, om situationen så kräver.

Nuvarande situation med ca:30 % HD belastade individer i Finland och drygt 20 % i Sverige är inte tillfredställande.

De Finska uppfödarna samt deras centralorganisation måste påverkas i riktning mot att sluta använda HD belastade individer i avel, detta gäller också hundar som lämnar mer HD än genomsnittet.

De Svenska uppfödarna måste påverkas till att inte använda hundar som lämnar mer HD än genomsnittet, samt till att vara uppmärksam på risken för ögonsjukdomar.

Förutom detta så måste fler individer kontrolleras i bägge länderna, genom detta får man en bättre bild av förekomst av HD i till exempel en kombination.

Index systemet för HD som används i Finland kräver ett stort antal kontrollerade individer. SKK arbetar på ett index system för Sverige vilket också kräver ett stort underlag för att bli rättvisande.

Frekvensen av HD kan sänkas om man innan parning gör noggrannare analys av individerna i stamtavlan och släktingarna till dessa samt använder index om detta finns tillgängligt.

Individ som i mer än en kombination lämnat mer HD än genomsnittet bör ej användas i avel. Svenskregistrerade avelsdjur födda efter 20090101 skall innan parning vara Ed-röntgade med resultatet Ed=0.

För Sveriges del initieras en kartläggning av ögonstatus som får visa om ett hälsoprogram är nödvändigt även i Sverige.

Hunden bör vid ögonlysningstillfället vara över 24 månader.

Det är mycket otillfredsställande när detta endast sker på frivillig basis. Ett betydligt större antal ögonlysta hundar skulle ge en bättre bild över förekomsten av ögonsjukdomarna samt vilka hundar som är anlagsbärare.

De hundar som är kända anlagsbärare finns i bakgrunden på de hundar som vi har i Sverige. Innan parning måste detta tas i beaktande och risk analys göras.

En obligatorisk ögonlysning inte äldre än 1-år vore önskvärd men en absolut gräns på 36 månader.

Epilepsin bör hållas koll på, de nya fall vi fått oroar. Information måste ut till hundägarna så att ingen farlig epilepsi parning görs.

Innan import av hund sker skall man göra en noggrann analys över dess bakgrund. Vuxna hundar skall vara kontrollerade och friska innan dessa importerar, om syftet är att användas i avel.

Mentalitet.

Målet är att bibehålla rasens karaktär.

De flesta hundarna är mentalt stabila och självsäkra. Folkilskna hundar är inget problem inom rasen. I vissa jaktsituationer skulle mer mod och skärpa vara önskvärdt hos framförallt tikar.

Mentalt svaga individer gallras ut på utställningar och vid jaktprov.

Även om det inte är ett problem så behövs uppmärksamhet även på detta område.

Funktion.

Målet är att i Sverige inom kommande 5-årsperiod fortsätta öka andelen meriterade tikar, öka det totala antalet starter till 100 per år. Införande av ett speciellt Björnprov.

I takt med att den genomsnittliga inavelsgraden minskat har man sett att andelen jagande hundar ökat, samt att debutåldern på jaktprov sjunkit.

Björn och vildsvin blir allt vanligare i våra marker och därför är det viktigt att på officiellt Prov, kunna erhålla ett omdöme som dokumenteras av domare.

I rasen finns flera mycket duktiga jakthundar, dessa topphundar håller allra högsta klass.

Genomsnittsnivån behöver dock höjas, vilket kan ske genom ett bättre urval av avelsdjur samt information om jaktprovets utformning och dess betydelse. Detta bör leda till att fler startar sina hundar på jaktprov.

För att kunna godkänna en parning. Rekommenderad parning: Båda djuren skall vara jaktprovsmeterade, varav ett av djuren skall ha en 1:a på jaktprov.

Anvisad parning: Det ena föräldradjuret vara meriterad på jaktprov, den andra fungera i praktisk jakt, samt ha en mor eller syskon som är meriterad på jaktprov.

Utvärdering Tik, görs efter tre kullar. För ytterligare 2 kullar skall tiken lämna minst en meriterad avkomma, samt inga ärftliga sjukdomar av allvarligare art, 33% av avkommorna skall vara HD kontrollerade och inte ha mer hd än rasens snitt.

Utvärdering Hane, efter tre kullar skall andelen jaktprovsmeterade avkommor ligga över rasens snitt. För att göra ytterligare 2 parningar gäller samma regler som för tiken avseende hälsa och HD kontrollerade. Hane får ha 5 kullar, men har inte antalet valpar överstigit 25 st får en parning till göras.

Exteriör.

Målsättningen är att erhålla en så hög exteriör standard som möjligt utan att förlora jaktegenskaperna. De skall vara av funktionell typ som motsvarar rasstandard.

De för rasen typiska dragen med huvudformen som en trubbig avhuggen kon, den kraftiga benstommen, pälsens arktiska drag och benens längdförhållanden (den lågt ansatta hasen) håller på att försvinna, premolar saknas, gulaktiga ögon förekommer. Hundarna har dessutom en tendens till att ligga på den övre gränsen beträffande mankhöjd.

Detta är punkter som måste tas med i valet av avelsdjur. Inte använda två hundar med samma fel i en kombination, inte använda hund med sämre pris än 2:a från utställning.

Inriktning för att nå målsättningarna.

Två områden kräver hög prioritering, hälsa och funktionalitet.

Hälsa, Information om läget skall komma fram hos alla uppfödare. Därför krävs regelbunden upplysning och information.

Angående den genetiska variationen kan en större förståelse för detta skönjas hos allmänheten och uppfödare. Fortfarande finns dock ett behov av upplysning, framförallt att uppmärksamhet krävs på vad som orsakar en viss inavelsgrad.

Regelbundet uppmåna fler att ögonlysa och HD röntga och att ögonlysa även när hundarna blir äldre.

Funktionalitet.

Rasens genomsnittsnivå måste öka.

Detta kan ske genom att uppfödare och valp köpare visar större intresse för jaktprov.

Fler valpar bör placeras till ägare som är intresserade av jaktprov.

Ett noggrannare val av avelsdjur, samt fler tikar på prov är ett önskemål.

Om inte rasens medel höjs blir det svårt att registrera fler valpar, urvalsmöjligheterna minskar.

Utvecklingen exteriört måste hållas under kontroll, inga extraordinära åtgärder är nödvändiga för närvarande. Mentaliteten blir allt bättre i takt med större andel jagande hundar.

Valpförmedling kommer endast att ske från kombinationer där föräldradjuren är ögonlysta, röntgade och friskförklarade samt uppfyller kraven beträffande funktionalitet i vår rasavelsstrategi.

Presentation av statistik över tikar, hanhundar samt uppfödare.

Upplysning om hur vissa egenskaper/sjukdomar nedärvs.

Sammanfattning.

Rasens utveckling i det stora hela är mycket positiv.

Vi får allt fler jagande hundar med allt tidigare jakt. Inavelsgraden håller sig nu på en bra nivå.

Antalet registrerade hundar ökar i Norden vilket bör kunna ge en större genetisk variation

inom rasen. Vad som är otillfredsställande är den sjukdomsbild som finns. Den höga andelen hundar med HD, samt de fall av PRA och katarakt samt Epilepsi som upptäckts med anlagsbärare bland hundar som flitigt använts i aveln.

Avelsrådgivning är rådgivning. Denna skall grunda sig på kända fakta som erhålls från officiellt håll.

När det gäller parningar så tas det slutgiltiga beslutet alltid av tikens ägare i samråd med en hanhunds ägare.

Därför är det av största vikt att information sprids så mycket som möjligt vad gäller regler, begränsningar, rekommendationer, etc.

Uppfödaren är ansvarig för den valp han fött och säljer. Han är även ansvarig mot köparen och skyldig att informera om de eventuella sjukdomar/defekter som kan finnas.

Valp köparen är ansvarig för valpens fortsatta utveckling, mentalt och fysiskt.

Det är även hans ansvar att hunden kommer till utställningar, jaktprov och hälsokontroll.

Utvecklingen exteriört har utställningsdomarna ett stort ansvar för, det är de som tolkar rasstandard.